

TELEGRAPFULU ROMANU.

Telegraful ese Duminec'a si Joi'n, la fie-care
döne septemane cu adausulu foisiore. — Preu-
meratiiunea se face in Sabiu la espeditur' oicei, pre-
afara la z. r. poste cu bani gat'a prin scisorii fran-
cate, adresate cätre espeditura. Pretul prenumera-
tionei pentru Sabiu este pre annu 7 fl. v. a.
iar pre o jumetate de ann 3 fl. 50. Pen-

Nr. 102.

ANULU XXIV.

Sabiu 23 Decembre 1876. (4 Ian. 1877.)

trajecelalte parti ale Transilvaniei si pentru pr-
vinciele din Monarchia pre unu ann 8 fl. iera
o jumetate de ann 4 fl. v. n. Pentru prime, si tieri
strelue preun 12 1/2 ann 6 fl.
Inseratele se platescu pentru intai'a ora
cu 7 er. sirulu, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 er.
si pentru a trei'a repetare cu 3 1/2 er. v. n.

Ce va mai urmá?

Ce va mai urmá? Ce se va mai intemplá? ce o sa mai vina preste capulu nostru? — Eata intrebári simple, destulu inse de seriose, ce se ventileza — astadi in töte pártele, — pâna la clasele cele mai inferioare ale poporului. — Vedemu ca situatiunea politica devine pe di ce merge totu mai critica, ca trebile se incurca totu mai tare, ca norii se ingrósia totu mai multu, iéra viforulu ce se pregatesce de tempu indelungatu amenintiandu-ne cu erupere, se apropia totu mai multu de noi; si cu töte acestea pâna astadi inca totu intunerecu fara lumina! De aceea nimenea nu cutéza inca a cerá astadi deslegarea intrebárilor mențiunate, nimenea nu pote sci: unde va pogni si unde va crepá?

Atât'a numai, ca ingrigirile suntu si devinu, pe di ce merge totu mai mari, ele cresc intocmai dupa cum inaintéza tempulu. Sa nu ne prinda mirarea, déca si poporulu nostru celu impilatu ingrijatu de sórtea sea, se intréba: ce o sa mai vina óre preste capulu nostru? Sa ne mirâmu insa mai multu, cum domnii nostri, in mân'a căror'a este astadi stapanirea, marirea si poterea, acei domni, cari prin purtarea loru fatia cu noi dau semne, că si cum acésta marire si potere li s'aru fi datu cu donatiune pe secoli inainte, cum dicu chiaru si ei suntu nelinisciti, si nemultiamiti cu starea actuala presenta, privindu la viitorul nostru. Celu ce se indoiesce despre acésta, sa iá a mâna diuariele magiare dearendulu, si se va convinge. Eata intre altele ce scrie „Pesti Napló“ din ajunulu craciunului lor. Averea, dice, nu se mai castiga astadi prin munca onesta, ci prin perdevara, prin insiliaciuni si defraudári, si dupa ce descrie decaderea religiositătiei, a moralului si a virtutilor crestinescéi, cu cele mai triste colori, trecendu la situatiunea politica, dice: „In launtru crisa, in afara resbelu, in launtru monarhie desbinári, in afara pericolu. Viatoriul ni este nesiguru, ér' politic'a ni se schimba totu mereu pe fia-care di. Facemu concessiuni necurmate muscalului in orientu, ér' austriacilor aici acasa. Incungiurati apoi de atâta pericoli, espusi la atâtea atacuri ni-a scadiutu poterea, din care causa adversarii ni s'au facutu cutediatori, barbatii nostri de statu, nu stau la inaltimaea positiunei loru“.

Asiá dara nici chiaru dominilor nu le convine, nu suntu multiamiti cu lucrul mânilor loru, nici chiaru cu situatiunea creata nu de altii, ci esclusiv numai de densii, ér' fric'a de panslavismu, respective de muscalu inca-i incomodéza cătu de tare. Dar' domnii, că ómeni sireti si isteti cum suntu ei, totu mai credu, ca la o catastrofa eventuala, domne padiesce, si cu muscalulu se voru sci impreteni totu asiá de bine, dupa cum s'au impretenit mai deunadi cu némtiulu, ér' astadi cu turculu, căruia de căteva dile incóce se totu pregatescu a-i duce daruri la Tiarigradu. De aceea mai slabindu ce-va din poft'a de a se bate cu muscaluluse reintorcu la valachi, respective la corifeii, la inteligint'a loru, pe carea densii aru avea pofta, pe semne, a curat'i odata de pe fat'a pamentului, căci apoi lasa, ca cu plebea valacha o aru sci ei ce sa lucre mai tardiu. Dá, sa-mi credeti nu e

siaga, a trecutu de gluma. Eata pe scurtu istoriculu lucrului, dupa cum lu aflâmu in diuariulu „Magy. Polgár“.

Partid'a asiá numita hiperliberala, séu liberala independenta, formata paremi-se in lun'a lui Maiu a. a. in camer'a din Budapest'a, 'si crea si ea de curendu unu diuariu intitulatu „Közvélémeny“ (Opiniunea publica) redigiata de arménulu Lukács Béla. Acest'a numai decatú la inceputu spre a se recomandá lectorilor sei, produce unu art. intitulatu: „Az oláhok lázadnak“. Adeca: „valachii se rescôla“. In Transilvania dice umbala tempuri ciudate, romanimea se rescôla, domnii fugu spre a se scutí pre la cetâti, agitatiunile („bujtogatások“ terminu usitat la an. 1848) decurgu necurmatu. Gravitarea se face cătratiér'a muscalului si Romani'a, si partea dincóce de Királyhágó, ca adinâne o sa o vedeti acoperita de flacara. Ungari'a se va despoia, de aceea regimulu sa aiba bine de grigia din capulu locului, că sa sugrumu atari manifestári, cu unu cuventu, sa ajute magiarimea pâna inca o mai pote ajutá, se incépa cu inchisorile prin temniti. Atât'a „Köz. vél.“ Dar' acum sa vedeti ce n'ati mai vediutu! Armenilor si renegatilor dela „Magy. Polg.“ li se rupe inim'a de mil'a vala chiloru, voru a-i luá sub scutul loru, si parenudu-le ca „Köz. vél.“ inca totu n'au atacatu de ajunsu cum trebuia pe acesti valachi rebeli, iufrunta aspiru cutediatu'a publica atari scornituri, culise din ventu, facendu-i atentu, că alta data sa fia mai voinicosi sa nu se arate asiá fricosi, căci prin atari scornituri n'aru face alta, decatú numai s'aru lingusí corifeilor români, cari apoi aru poté face intrebuintiare că si căndu magiarilor li-aru fi frica de valachi.

Dupa ce mai insira apoi „Magy. Polg.“ căte töte, cum adeca poporulu românu e fricosu si amarit u că vai de elu, cum acest'a astadi nu mai da ascultare corifeilor sei, — dice: „iér' căndu corifeilor acestor'a le-aru mai vení totusi poft'a de a agitá, óre temnitie de ce tréba sa fia? Dapoi ca intr'o singura di se pote curat'i na- tiunea intréga.“ Ati fi mai crediutu ómeni buni, ca astadi, căndu magiarii recunoscu apropierea pericolului pre care ni-lu prevestescu in töta diu'a, sa le mai vina poft'a numai iéca asiá că din bunu seninu, că sa umpla temnitie cu valachi, cu ómenii cei mai linisciti si mai iubitori de pace, astadi de pe fat'a pamentului. Poftim! judece lumea: cine suntu acum agitatorii si bujtogatái? Amu ajunsu dara, că sa nu mai fumu siguri de viétia in casele nostra, in mijloculu familiei nostra, că se nu mai scimu in caru momentu la denunciările minciunile reutacióse a le nu sciu cui, sa fumu aruncati prin temniti, si sa ne aducem aminte de sórtea nenorocitilor bulgari.

Asulta-va óre regimulu de sfaturile ce i le dau astadi redactiunile: „Köz. vél.“ si „Magy. polg.“? Noi nu scimus. Deocamdata nu ne este permis a crede acésta. Intr'aceea pre cătu tempu va fi intunerecu, — care nu va mai puté tiené multu, si parca căndu se va respandí mai multa lumina asupra situatiunei presintre, vrendu nevrendu inca totu ne vomu mai intrebá: Ce va mai urmá? ce se va mai intemplá? ce o sa mai vina preste capulu nostru? Sa nu uitâmu

ca asteptâmu serbatórea nascerei fiilui lui Dumnedieu. Sa fumu siguri, ca Tatalu, carele a scutit pe fiilu seu dinaintea tiranului Irod, ne va apará si scutí si pre noi. Sa fumu tari in creditia, căci numai credint'a nostra ne va salvá. —u.

Noutátile cele mai interesante le afla cetorii sub rubrie'a „Sciri telegrafice“, cari variaza cu fia-care di. Un'a inse, care nu merita a fi ignorata si care nu se afla intre scirile telegrafice este alegerea lui Kossuth de deputatu la Czegléd si alt'a care merita mai multu de a o sci, déca este adeverata, ca Kossuth primeșce mandatul si vine sa-si ocupe locul in dieta. Pentru că sa-lu aduca au si plecatu o deputatiune de 130—150 capete spre Itali'a, totu ómeni din partid'a regimului. Sa te mai miri, déca preste vré-o luna, döue, lu vomu vedé si ministru presedinte in Ungari'a?

Magiari si magiarismu.

(Urmare.)

Déca ómenii muncescu si suntu siliti a pune la dispositiunea statului o parte din rodulu osteneleloru loru ei potu pretinde döue lucruri: unulu, că statulu sa nu céra decatú din prisosulu loru, altulu, că elu sa le dea orasista falacra in launtru. Administrati'a magiara a luat u dela noi preste prisosulu disponibilu si apoi nu ne-a datu aprópe nimicu in schimb. Numai o fórtă mica parte din bani care s'au luat u dela noi au fostu cheltuiti in folosulu nostru; o parte mai mare s'a cheltuitu spre stricarea nostra; alta parte totu atâtu de mare s'a cheltuitu pentru lucruri, de care nu era trebuintia, si, in sferă, cea mai mare parte s'a cheltuitu spre stricarea intregei tieri.

Numai decatú administratiunea financiara a consumatu pre fiesce-care anu căte-va milioane fara nici unu motivu binicuventat. Suntu cu deosebire cheltuielile de esecutiune, de care e aici vorba. Suntu casuri, in care contribuabilii din adinsu nu plutesc dările, contestându legalitatea loru ori sperându, ca in curendu voru ajunge a nu fi siliti sa le platésca. Acésta era casulu in Ungari'a pâna la 1866 si cu deosebire dela 1860, căndu magiarii indemnau pre ómeni a nu plati dările la némtiul, fiindu-ca némtiul nu e in dreptu sa le céra. Dela anulu 1866 ince contribuabilii nu contestau legalitatea dărilelor si nici nu sperau ca voru ajunge a fi scutiti de densele. Déca ei nu plateau, era că economia celor mai multi nu producea atâta, că dările sa pote fi platite cu inlesnire. Celoru mai multi le venea greu, ori chiaru preste putintia a se lipsi de o suma atâtu de mare că si aceea, cu care erau impusi. Astfelui, déca inainte de anulu 1866 necesitatea justificá esecutiunea, dupa anulu 1866 ea era o nedreptate. O administratiune seriosa, ivindu-se necesitatea esecutiunilor, numai decatú aru fi cautatu a-si dá séma despre causele ei; si déca administrati'a magiara aru fi facut'o acésta, s'aru fi incredintati, ca imposibile parte suntu pre mari, parte suntu reu distribuite. Numai unele clase economice trebuiau sa fie esecutate; cata vreme altele,

avendu destulu câstigu, plateau dările cu inlesnire: dovedă ca unele erau pré multu, iéra altele pré putinu impuse. Nu remânea dar' decatú se scademu dela unii si sa incarcâmu la altii. Acésta nu o puté face administratiunea magiara, fiindu-ca i lipseau cunoscintiele statistice comparative. Astfelui in locu de a fi cautatu sa indrepteze reulu din temelii a urmatu cu esecutiunile, cheltuindu milioanele contribuabililor numai, penruca nu scie de unde sa apuce lucrul, ori pentru ca-i lipsea bunulu cumpetu de a renuntá deocamdata in interesu desvoltării economice la realisarea cătoru-va dorintie nationale. Nimicu inse nu demoralizá pre contribuabilu mai multu decatú cheltuele de esecutiune, prin care elu este silitu a dâ mai multu decatú chiaru si multulu, care i se cere si acésta spre unu scopu, care nu are nimicu comunu nici cu statulu nici cu contribuabilulu, de óre-ce acelu esecutoru nu este decatú unu omu, care traieste bine si adese-ori pré bine din impregiurarea, ca contribuabilulu nu si poate plati dările. Pentru aceea o administratiune care scie „de ce e vorb'a“, totu-déun'a aduce cele mai mari sacrificie spre a evitá esecutiunile. Administratiunea magiara n'a intieles'o acésta si prin urmare nu poate fi lucru mai firescu decatú că contribuabilii sa-o ia dreptu despoiatore. Isbutescă a face pré contribuabilii din Ungari'a a intielege, ca este in interesu loru a plati dările, cu care suntu impusi.

Eata dar' căte-va milioane cheltuite spre ruin'a economică a tieriei si spre demoralisarea contribuabililor. Aceste suntu milioane, care nu suntu scrise in budgetu, tocmai pentru aceea inse mai rele decatú töte, fiindu-ca ele suntu cheltuieli neprevideute, si déca in anulu acest'a contribuabilii cheltuiescu unu milionu pentru esecutiuni, in anulu viitoru statulu va puté incasá cu unu milionu mai putinu si ya trebui sa faca mai multe esecutiuni. Cadiutu odata pe clina, elu se rostogolesce inainte cu repeziune sporita.

Alte milioane a cheltuitu ministeriulu aperárii nationale pentru unu lucru, care e celu putinu de prisosu. Nu poate nimeni sa piue la indoiala necesitatea inarmării nationale. Suntu inse chipuri si chipuri. Astfelui, cum honvezii au fostu organisati, ei suntu mai multu fanfaronada nationala decatú asiediamantulu patrioticu. Ace-l'a-si lucru s'a facutu preste Lait'a, in Romani'a vecina si in alte tieri, pre care le scim cu totii: cum s'a facutu inse? — astfelui, că ómenii sa nu fie sustrasi pré multu dela lucru si statulu sa nu fie pré incarcatu de sarcina. Pentru honvedi inse magiarii si aru fi datu bucat'a din gura; i-au chitit, i-au impitenat, au facutu dintr'ensii o armata de parada. Si dupa töte, au cheltuitu aprópe 150 milioane spre a crea o institutiune, care astfelui, precum e organizata, nu esto si nu poate fi populara. —

Si credu, ca pentru o ostire e destula ocara, căndu nu se poate contesta, ca nu este populara.

Alaturea cu ministeriulu aparárei nationale e acel'a alu lucrărilor publice. Déca este o tiéra, in care s'a facutu risipa de cai ferate, apoi bine-

cuventata sa fia a nostra. Pe semne magarii credéu, ca Belgiulu ori Engler'a s'au radicatu la desvoltarea economică, in care suntu, pentru ca au multe cai ferate, prin urmare au grabit sa impingine intrég'a Ungarie cu cai ferate pentru că sa o facă și pe ea deopotrivă cu ele. Din nenorocire inse Belgiulu are cai ferate pentru ca este la unu stadiu de desvoltare economică, in care are trebuintia de densele. Noi care suntemu in acea-si stadiu de desvoltare, nu avem trebuintia de atâtă că si Belgiulu, miscarea bogatiilor, atâtă in esportu, importu, transitu, cătu si in schimbulu internu, e prea mica spre a puté suporta ori-ce intinderi de cai ferate. E si in acésta privintia unu maximum, preste care nu ne este iertat a ne redică, fiindu-ca cai ferate, care nu s'aru puté sustiné, cadu in sarcin'a tieri. Déca ele nu au destulu venit, trebuesce sa le sustinemu din venitul nostru chiaru si déca nu aru fi garantate de statu, de óre-ce pagubindu Stanu, totu tiér'a pagubesce. — Ei bine! au aretat magarii, ca nu s'au datu séma despre capacitatea nostra comerciala, cându au mesuratu cai ferate. Celu putien a patru parte din intinderea tuturor liniilor este de prisosu. Aceste liniile de prisosu, voru dice unii, in vremi mai apropiate ori mai departate, voru fi inse folositore, fiindu-ca cai ferate suntu unu mijloc spre inaintarea desvoltării economice. Acesta insa e unu punctu pe cătu se pote de discutatu: e numai siguru, ca cai ferate inlesnescu comerciul; nu e inse siguru, ca ele suntu binefacatore pentru desvoltarea economică. O cale ferata totu-déun'a creaza noue conditiuni economice, astfelu ea turbura echilibrul economic si totu-déuna din acésta turburare resulta o stagnare si chiaru o decadentia trecătoare. Si acésta se simte cu deosebire acolo, unde calea ferata e facuta inainte de vreme. Ómenii nu simtu trebuintia de dens'a, prin ur-

de căuva am pana ce ajungu a intiege cum sa se folosesc de dens'a. Si in cursulu acestui periodu calea ferata nu pote decătu sa jignescă desvoltarea economică. Cele mai multe tienuturi din Ungaria suntu astfelii jignite. Negresitu va veni o vreme, in care si aceste tienuturi voru intiege folosulu sinelor si atunci cai ferate voru ave venit: acésta inse nu in virtutea cailor ferate, ci in virtutea desvoltării economice, care se va fi realizatu pana atunci. Nu dar' acum, ci atunci aru fi trebuitu sa se faca cai ferate.

Acestu principiu se modifica prin consideratiunile strategice. In tóte vremile caiile principale de comerț au fostu-totu-odata si caiile strategice. E dar' destulu că liniele sa fia strategice bine asiediate pentru că ele sa corespundă si scopurilor comerciale. Oricătu de resboinici aru pretinde inse magarii a fi, cu impartirea liniilor ferate din Ungaria ei nu au dovedită cătu-si de putien bunu simtu strategie.

Liniile principale suntu lucru elementar, prin urmare nu se cere deosebita pricepere spre a le asiedia. Tocmai in bas'a strategica a Ungariei, pe terenul intre Tis'a si Carpati, este inse o combinatiune de liniile, pe care numai aceia o potu pricepe, cari au facut'o. Centrele strategice din acésta linie suntu Dobriteniu, Oradea-Mare, Aradul si Timisiór'a, că patru puncte, care stau in gurile celor patru văi principale, care se vérsa din Ardealu. Strategii magarii voru acum, că cu ori-ce pretiu sa creeze unu centru comunu pentru aceste patru puncte — in Csab'a, cătă vreme centrulu firesc e in Budapest'a. Tocmai inse tendenti'a de a creá unu centru, unde nu este, dovedesce, ca magarii calculéza cu factori, cari nu suntu. Desvoltarea intregului teren intre Tis'a si Car-

pati e astfelu, ca trupele concentrate in Csab'a nu potu dominá chiaru nici bucat'a cuprinsa intre Aradu, Oradea mare, Solnoci si Sighisior'a, de altintre unde este satulu Csab'a, aru trebui sa fia orasulu Csab'a. Dar' in sfersitu din punctu de vedere strategicu impregiurarea, ca in Csab'a se intâlnescu patru cai, este unu lucru bunu si priinciosu. Reu si fâra priintia este, ca prin acésta cale patru puncte se departeza unulu dela altulu; pentru a trece dela Aradu, care este celu mai importantu punctu, la Oradea ori la Sighidinu, trebuesce sa ocolim la Csab'a, iéra dela Dobriteniu la Oradea mare pela Püspök-Ladány. Aceste ocolituri nu potu prii nici commerciului, nici operatiunilor militare, si mai nainte ori mai tardiu magarii voru trebui sa cheltuiésca inca câteva milioane, pentru o linie, care sa streba dealungulu podgoriilor criseasci. Acésta necesitate s'aru fi evitat, déca lini'a, care trece dela Sighidinu la Oradea mare, s'aru fi asiediatu dela Sighidinu la Aradu si de aici la Oradea mare. Care e motivulu pentru care lini'a nu s'a asiediatu astfelii? Acela si numai acel'a, ca cu chipulu acesta lini'a aru fi trecutu pe unu terenu locuit de români. Si in acésta gâsimu secretulu intregei politici comerciale a Ungariei: ea consista in a creá conditiuni de desvoltare pe cătu se pote numai populatiunei magiare. E destulu sa aruncâmu ochii aaupr'a carteii spre a ne increditia, ca aprópe tóte liniile suntu asiediate pe terenele locuite de magarii; pe alte terene s'au asiediatu numai liniile intermediare, de care eră neaparata trebuintia spre a completá sistemulu. Acésta e o nedreptate pe cătu se pote de mare, de óre-ce din a tuturor sudori se sustinu acele cai ferate. In vreme ce magarii si facu cai ferate, noi suferim in lipsa de siosele bune si nu avem chiaru nici trebuinciosele liniile telegrafice. Dar' lasându nedreptatea la o parte, că lucru obicinuitu, ne tredim

vintia cu deosebire magariilor le este spre stricare. Intr'o tiéra, că si Ungaria, unde populatiunea nu e destulu de désa, cai ferate au că urmare affluent'a streinilor. Acești streini se asiedia tocmai intre magarii, pe unde trecu liniile ferate. Astazi abia mai este in Ungaria afara de Dobriteniu, Kecskemét si Sighidinu vre-unu orasul in care majoritatea sa fia magara; cai ferate voru face, ca preste putina vreme abia se va mai gâsi vre-unu satu mai mare, in care veniturile sa nu jignescă pe magarii in desvoltare. — Acésta face, ca sistemul nostru de cai ferate e pentru magarii o mai mare calamitate decătu pentru tiéra indeobste.

Atât'a pe scurtu in socotela lucrărilor publice si a comerciului.

Ministeriulu de interne si celu de justitia suntu pentru noi óre-si cum acela-si ministeriu, de óre-ce ele de o potiva si in acela-si chipu au cautatu sa jignescă desvoltarea nostra. Nu-i vorba de nedreptati, de calcari de legi, nu-i vorba de pasiuni politice, tóte aceste suntu lucruri obicinuite. Ne marginim a areta, in ce chipu aceste ramuri de administratiune au ajunsu ad absurdum, cautandu sa realizeze tocmai ce erau menite a sterpi.

Ori ce arondare trebuesce sa purcăda din döue consideratiuni principale: din desvelirea terenului si din impartirea etnografica a populatiunei. Nu pote fi unu lucru mai nepriinciosu, decătu a pune centrulu administrativ alu unui teritoriu la unu punctu, care comunica putien cu acestu teritoriu. Astfelii aru fi absurd, a face pe cineva sa tréca Carpatii ori Dunarea spre a merge la tribunalu, la centrulu autonomiei teritoriale, la oficiulu de contributiune ori la cadrulu regimenterului din care face parte. Si daca nu mai multu, celu putien atâtă de nepriinciosu este a pune deosebite

populatiuni sa lucreze impreuna, de óre-ce noi ne intielegemai mai bine intre noi si magarii se intielegemai bine intre densii. Siliti fiindu a lucra impreuna, noi ii jignim pe densii, ei ne jignescu pre noi si astfelii trebuesce sa consumâmu o multime de puteri numai si numai spre a isbuti sa ne intielegemai si sa fimu capabili a hotari ce-va impreuna.

Arondimentele, care erau la anulu 1866, indeobsce erau rezultate topografice, pentru aceea unele pré mari, altele pré mici si cele mai multe cu populatiune amestecata. Intre cele 80 de arondimente din Ungaria si Aradul nu erau decătu 19, in care 90 procente a populatiunei erau de acea-si nationalitate. Va sa dica nu mai putien decătu 61 erau cu populatiune amestecata si anume 12 amestecata astfelii, ca nici unu elementu nu ajunge la majoritatea absoluta. Facendu acum arondisările, magarii aru fi trebuitu sa caute sa deosebesc dupa putintia elementele, de óre-ce scopulu arondisărilor nu pote fi decătu a inlesni administratiunea. Din contra inse, principiul care dominéa arondisările facute de 1866 e de a creá arondimente, in care populatiunea sa fie amestecata si anume a impartii tiér'a astfelii, că in tóte arondimentele sa fie magarii. Spre a realizá acestu planu numai decătu trebua sa se nescotescu principiul topograficu si numai putien economic. Centrele s'au asiediatu la nisice puncte, care magariilor le vinu mai indemâna, pentru astfelii sa faca nemagariilor participarea la vieti'a publica mai anevoiosa. Nu s'au gândit in se ca prin acésta facu tierii o paguba de căte-va milioane pe fie care anu, ingreunându totu-odata si functionarea organelor publice. Si acésta paguba cade cu deosebire in sarcin'a nostra, care suntemu siliti a perde căte trei dile pe drumuri grele spre a umbla dela tribunalu ori pre la centrulu autonomiei teritoriale. Instiți'a si drentulu de a participa la vieti'a publica pentru noi suntu mai scumpe decătu pentru magarii; astfelii egalitatea pusa in constitutiune devine unu moftu.

Dar' moftulu este in vieti'a nostra unu lucru obicinuitu. Ne tredim in se, ca acestu sistemul de arondisare tocmai magariilor le vine mai multu spre stricare. Impartindu-i in cele mai multe arondimente, ei aprópe in intrég'a tiéra devin minoritate si astfelii functiunea loru organica este negatiunea: a nu lasá că altii sa faca loru nu le vine la socotela. Intr'a-deveru nu noi luptâmu contr'a magariilor, care suntu in arondimentele nostre, ci ei lupta contr'a nostra. Ei trebuesce sa consume in acésta lupta mai multa putere decătu noi, care ne marginim a resistă. Acésta de asemenea e una dintre causele, pentru care populatiunea magara scade: o populatiune osandita la o munca improductiva nu pote spori.

Infatisindu-ne vieti'a interna a Ungariei pre acésta canava, nu putem decătu sa urmânu pana in cele din urma a cautá consecintiele triste ale unui principiu gresit.

Noi amu cerutu că in justitia si in administratiunea autonomiilor locale limba nostra sa fia pentru noi si in cestiunile, care ne privesc, obligatore. Acésta eră o pretentiune națiunala, in aceea-si vreme insa unu resonu administrativ. O judecatorie, care nu functiunea astfelii, ca judecatii sa inteléga functiunile ei, numai decătu este o rea judecatorie. Nu e destulu, că judecatorilu sa fia omu onesto, bunu legitlu si iubitoriu de dreptate, pentru că sa fia unu bunu judecatoriu: elu trebuesce sa cunoscă si societatea, in care judeca si să se fi lamurit asupr'a datineloru, creditelor, usurilor si indeobste asupr'a vietiei etice a imprimatilor; astfelii adeseori va trebui sa fia nedrept.

Noi, români, avem vederile nostre, intocmai precum fia-care poporu le are in ceea, ce privesc vieti'a, si acela, care ne-aru judecă dupa alte vederi, ne judeca nedreptu. Magarii ne trimitu acum judecatori, care chiaru nici nu se potu intielege cu noi, de óre-ce nu sciu romanesce. Chiaru insa sciindu romanesce, ei nu cunoscem pe români, astfelii in cele mai multe casuri, cu deosebire penale, le lipsesc elementele judecătiei drepte. In acea-si vreme putienii judecatori români, care au mai remas, si care ne pricepu, ne cunoscem si ne-aru putea judecă precum se cunosc, au fostu aruncati in alte unghiuri ale tieri, unde nu suntu capabili de functiune. Din tóte aceste nu pote urmă altă, decătu că justiția magara sa ne faca impressiunea nedreptătiei si astfelii sa demoralizeze pe imprimatii.

Chiaru mai demoralizatore e insa administrati'a magara in autonomiile locale. Nu pote fi unu lucru mai elementariu decătu acel'a, ca omulu pus in fruntea unei autonomii inainte de tóte trebuesce sa cunoscă trebuintele, capacitatea de prestare si natura ómenilor, pre care e chiamat a-i administrá. In lips'a acestor'a chiaru celu mai binevoitoru administratoru românu incapabilu. Guvernele magare au urmatu inse că si in justitia; astfelii nu le remâne decătu sa se impacce cu ide'a, ca noue administratorii loru ne facu impressiunea unor ómeni binevoitori, dar' incapabili, ori a unor capabili, dar' reu voitori. In totu casulu ei nu ne insufla incredere, deorece nu suntu vrednici de dens'a.

Aceste suntu cuvintele, pentru care noi amu pretinsu si pretindem, că judecatorii si administratorii nostri sa fia români, care intielegem, ne cunoscem sciu sa ne faca trebile, déca ii sustinemu din rodul muncei nostre. Ceremu sa ni se creeze o conditiune de desvoltare: judecatorii si administratorii neromâni jignescu desvoltarea nostra in tóta privintia.

staruntielor nóstre; pentru aceea ministeriulu, care mai alesu ne supera, e acel'a alu cultelor si alu instrucțiunile publice. Mereu ne intrebâmu: déca e vorba de egalitate, căte din milioanele, pe care le platim noi, se cheltuesc pentru investimentul românu? Nici o letica! — Acésta numai egalitate nu se pote numi.

Voru dice magarii, ca asiedintele publice de investimentu si de cultura si noue ne stau la dispositiune. Egal'a indreptătire aru consistă in aceea, ca si noi deopotrivă cu ceilalți, putem merge la scolile magare. Apoi tocmai acest'a e darulu, de care ne plangem. Sa inteléga magarii, ca astfelii e croitul capulu nostru si astfelii alu loru. Ce pote netezí creerii loru, pe ai nostri ii incurca. In vieti'a sufletescu noi avem caiile nostre firesci, si ei ale loru; si nebunii acel'a, care astépta că „plopu" sa faca pere".

Inainte de tóte investimentul este o operatie intelectuala, in care unulu, care scie, spune altui'a, care nu scie. Astfelii instructi a magara pentru români este o absurditate pedagogica, de óre ce profesorulu magaru nu pote spune scolariului românui nimicu, fiindu-ca acest'a nu lu intielege. Pentru că sa lu pote intielege, elu trebuesce sa faca mai multu decătu scolariulu magaru. Egalitatea pusa in constitutiune chiaru nici intre copii nu există. In clas'a I scolariulu magaru invatia ceva; scolariulu românu nu invatia nimicu, fiindu-ca are sa invete o limba. In clas'a II scolariulu magaru inainteza; scolariulu românu se lupta cu greutatile limbei si cu cele, ce n'a pututu invetiá in clas'a I. Urmându astfelii, ajungem la resultatulu, ca dintre cinci-dieci scolari români, care erau in clas'a I, numai

trei ajungu sa faca esamenulu de maturitate.

Acesti trei apoi erau mai norocosi, deca nu umblau la scola. Invietiatur'a a facutu dintr'ensii nisce capete incurcate si nisce ómeni fára de viitoriu hotaritú. Românesce nu vorbescu bine, fiindu-ca au fostu siliti sa-si faca studiile in o limb'a straina. Unguresce nu sciu, pentru ca suntu români. Astfelui celu dintáu resultatu alu scólei magiare este unu omu, care nu seie vorbi. Si tocmai atátu de incurcatu trebuiesce sa-i fia capulu cár limb'a. Elu a contractat in scóla vederi si chiaru afecte, care nu se potrivescu cu firea lui si astfelui devine unu omu, care nu pote face mai bine, decátu dându-si truda a uitá, ce a invietiatur in scóla. Si negresitu dintre români crescuti in asiediaminte magiare acei'a suntu mai norocosi, care au pututu trece prin scoli cár si cânele prin apa, adeca fára a invietiá ce-va din „spuse, ci numai desvoltându-se pe vedintă.“ Acest'a e principiul instructiunieei magiare la români: este in scolarii români o resistentia firésca pentru totu, ce li se spune in scóla; ei 'si privescu invietiatorii cár vrajmasi si mereu se silescu a nu priví lucrurile, cum le privescu profesorii. Intradeveru institututele magiare suntu centrele, in care se nutrescu antipatiile nationale si cei mai neimpacati vrajmasi ai magiarilor suntu tocmai tinerii, care au fostu siliti a invietiá in scoli magiare. Poporulu român, românulu dela satu nu uresce pe magiaru, ci se marginesc a-lu priví, cár pe unu omu, care nu este deopotriva cu densulu.

Dar' sa intrámu mai adencu in firea cestiunei.

Noi nu amu fi multiamiti cu profesori magiare, care ne-aru invietiá românesce, precum magiarii se multamescu cu profesorii germani, care ii invietiá unguresce. Intre invietiatoriu si scolariu trebuiesce sa fie o firésca comunitate de vederi si de afecte; si deca judecatoriu nu pote fi bunu judecatoriu fára a cunosce pe impricinat, cum unu profesoru sa pote fi unu bunu pedagogu, fára a scí, care suntu elementele metodice a scolariului. Mai multu decátu ori-cine profesorulu care este organulu, ce midilucesce desvoltarea, trebuiesce sa cunoasca societatea in care functionéza. Numai cu cátia-va ani in urma renuntitulu romanistu Ihering a parasit uiversitatea dela Vien'a si s'a dusu la o mica uiversitate din Germania, pentruca, dicea elu: „Ich und die Zuhörer verstehen uns nicht.“ Si fórté firesce, de óre-ce acelu auditoriu erá unu amestecu de germani, magiari, slavi si români, iéra profesorulu nu erá decátu unu germânu din Hanover'a, care 'si iubea sciintia dorea sa o comunice unorómeni, care 'lu potu prícepe. Astfelui prelegerile remâneau unu felu de tortură logica atátu pentru profesoru cátu si pentru scolari. Prin asemenea tortura logica trecu tinerii români. Ei suntu siliti a invietiá dela nisce profesori, care nu ii cunoscu, nu sciu cum si ce sa-i invietie si indeobsce nu ii iubescu. Astfelui o mare parte din invietamentu devine o zadarnica risipa de puteri. Acést'a inse nu numai pentru noi. Scóla nu suntu invietiatorii si nu scolarii, ci invietiatori si scolari impreuna. Nici pentru profesori, nici pentru scolari magiare, scolarii români nu potu fi decátu unu elementu jignitoriu. Unii se torturéza pre altii.

Pentru acestu sistemul de jignire pedagogica, pentru sustienerea acestui metodu de a nutri antipatiile in immele viitorilor cetatieni, pentru aceste mutuale torturári se chieltaiescu apoi milioane pre fie-care anu. Noi munemus si din rodul munciei nóstrei magiare creaza midilóce spre a ne jigni desvoltarea si spre a ne sili sa le stricámu limb'a si sa-i jignim si pre densii. Acést'a e mai multu decátu

nedreptate, mai multu decátu risipa, mai multu decátu nechibzuintia!

Sigurele asiediaminte de invietimentu, pre care le avemu, suntu scolile dela sate, scolile pedagogice-teologice si putienele gimnasii, pre care le-amu infintiatu cu chiu cu vai si totu cu chiu si vai le sustienemu, de óre-ce administratiunea magiara s'a ingrigitu, că sa nu ne mai remâna bani si pentru aceste. Dar' chiaru putendu-le sustienea aceste suntu asiediaminte menite a respandí cultur'a si mereu trebuiesce sa ne intrebámu, de unde sa luám cultur'a, ce voimu a respandí. Unde sa ne formâmu dascali, pre care ii trimitemu la sate? Unde sa ne formâmu profesorii, pre care ii punem la gimnasii, la scolile pedagogice si la cele teologice? In universitatile magiare? Da! dar' tocmai acést'a nu ne este iertat a o face. Este unu lucru pre care trebuiesce sa cautâmu a-lu evitá: acel'a, de a corumpe si pre poporu comunicându-i cultur'a falsa, pre care o avemu noi. Poporulu resista contr'a scoliloru pentru-ca ele dau o invietatura, care se impotrivesce cu firea si trebuintiele lui: ele dau mai multu, mai putienu, ori-ce alt'a decátu ce trebuiesce. Déca voimu dar' sa ne asiezâmu invietamentul pe temelii sigure, nu ne remâne decátu sa staruim spre a completá sistemulu prin o universitate românesca. Si totu, ce români pretindu, se resuma in putienele cuvinte: ceremu crearea conditiuniloru intre care o universitate româna e cu putintia.

Astadi universitatea româna e preste putintia. Universitatea este unu institutu, in care ómenii se pregatescu pentru anumite cariere. Noi, in Ungaria, nu avemu nici o cariera, deci universitatea nu are nici unu intielesu. Acel'a, care invietia carte, se face popa, dascalu ori notariu satescu. Pentru aceste nu se cere universitate. Invietamentul nostru se infunda la teologia. Erá o vreme, in care si nòue nise deschideau cariere in Ungaria, si ómenii si dau copii la scóla. Acum inse nebunu trebiesce sa fia acel'a, care 'si nenorocesce copilul, tramiendul la scóla. Ori elu remâne cu tota invietiatur'a omu peritoriu de fome ori este silitu a se espatriá, trecându in România. Intr'unu chipu ori intr'altul capitalulu, care s'a cheltuit pentru instruirea lui, este unu capitalu risipit spre nenorocirea unui omu. Si ne ingrodim, cându ne dâm séma despre capitalele, care s'a risipit astfelui in Ungaria. Nu mai putienu decátu preste un'a miie siese sute de petituni suntu astadi la biroulu camerei române, in care tineri ardeleni, banatieni ori ungureni ceru a li se recunoscé dreptulu de cetatieni români. Alte sute au fostu naturalisati si iéra-si alte sute nu suntu dispusi a-si cere naturalisatiunea. Sa nu se fi cheltuit mai multu decátu cátu 3000 fl. pentru instruirea fia-cârui'a din acesti tineri si noi români amu perdatu unu capitalu economicu de atáte si atáte milioane si in aceea-si vreme unulu intelectualu, care nici nu se poate pretinu. Totu inse, ce noi pagubim, e pagub'a Ungariei si cu deosebire in acestu casu pagub'a magiarilor, de de óre-ce români espatriati in virtutea faptului, ca au fostu espatriati, suntu dispusi a propagá nisce idei, care nu potu fi binefacatore nici pentru magiare, nici pentru Ungaria si pote chiaru nici pentru noi, români.

Dupa tóte aceste credu, ca potu caracterisá intrég'a administratiune magiara in cátia-va cuvinte: ea da focu la casa pentru cár sa arda si óreci. Tóte mesurile care le ea spre a jigni desvoltarea nóstrea si cele mai multe din acelle, pre care le ea spre a inlesni desvoltarea magiarilor, ruinéza tiér'a economicesce, intradeveru jignescu desvoltarea nóstrea, dar' in aceea-si vreme impingu

pre magiarii intr'unu procesu de degeneratiune.

Alte rezultate actiunea magiariilor n'a avutu simici nu va puté sa aiba. Ide'a cu care magiarii se amagescu si cu care unii carturari români, fára multa carte, voru sa sparie pre români, magiarisarea românilor, este unu lucru care a fostu, este si va fi eticcese si etnologicesce preste putintia. Nu noi suntemu poporulu, care pote fi stirpita de cárta magiare. Individualitatea româna este marcanta, bogata si in totu casulu mai tinera si mai rodnică decátu a tuturor poporelor, cu care ne atingem. Nici cându magiarii nu voru puté sa ne lipsesc de acesta individualitate, ei numai o tocescu intru cátu-va si ne jignescu intru a o desvoltá. Si chiaru nici in acést'a nu isbutescu cu deseversire. Românulu e răbduriu. Dela anulu 1866 noi ne-anu desvoltat in tóte privintiele. Numeratorea dela 1870 ne aréta ca români se sporescu si pâna in diu'a acést'a ori-ce cifre privitora la miscarea populatiunei ne aréta acel'a-si resultatu. Si indata ce ei se sporescu trebuiescu sa-si fi sporit bogatiile in aceea-si propoziție, de óre ce astfelui nu s'aru fi potutu sporí. De asemenea ei au facutu o mica, dar' sanetosa inaintare in viétia etica, incátu parca aru trebuí sa ne bucurâmu, ca magiare ne-au alungat din politica in biserică, in scóla si la economie. Nu de magiarisare românulu nu se teme; motiulu, mocanulu ori crisanulu ti-aru ride in fatia, déca i-ai dice ca elu ori fii, ori nepotii lui voru ajunge a nu fi români. Déca românulu s'aru simti amerintiatu de unu asemenea pericolu, elu nu aru fi atátu de blajinu si atátu de cumpetatu; ori cátu de indelungu răbdatoriu, elu, cându e vorba de „adeca-te“, e omu cam reu la fire. Si deocamdata totu mai e bunu la fire, adeca nu e vorba de „adeca-te.“

Nu ne tememus de magiarisare, dar' voimu a ne desvoltá. Aici, in orientulu Europei, intre slavii de nord si cei de sudu, trebuiesce sa se urdiésca nu unu statu, ci o viétia româna, trebuiesce cátu mai curendu, trebuiesce inainte de a fi prea tardiu: noi voimu sa contribuim la urdirea acestei vietii in interesulu nostru, alu monarchie si, déca suntu urechi, care sa ne auda, in interesulu resfatiloru de magiare. E vreme sa pretindem, că sa nu mai simu jigniti in starantia nostra spre imprimirea chierăi, ce avemu in virtutea positivnei nóstre topografice si etnografice, sa nu mai simu jigniti, caci multu nu ue mai tiene răbdarea. Aducem amintele celor ce se cuvine cuvintele, pe care Kaunitz-Rittberg, inteleptulu barbatu de statu, le-a disu Imperatasei Mari'a Theresia.

Déca magiarii cu ori-ce pretiu voru a sterpi, sterpesca acolo, unde intempina elemente dispuse spre a fi sterpite: noi ne aducem amintele cuvintele poetului nostru Alessandri: „Decátu o viétia mórtă, mai bine o mórtă via!“ si déca e vorba sa perim, perim in lupta cu altii, ear' nu cu magiare.

III. Istoria

Dupa anulu 1866 puterile se impartu in Austria astfelui, ca magiarii suntu singurulu popor, care nu pote fi banuitu de staruintie impotrivate cu interesele imperiului. Ei suntu unu popor, care intregu este asiezatu in imperiu; celealte elemente suntu fractiuni de popóra, care potu fi banuite de tendentie de disolutiune. Astfelu e dreptu si bine, ca poporulu magiaru sa urmeze a representá imperiulu. Are inse acestu poporul puterea spre a portá o sarcina atátu de mare si este elu politiceste destulu de matur spre a sti sa si aléga elementele, cu care sa si sporescu puterea? — Nu!

Era destulu sa arunce o privire asupra cărtii etnografice a Ungariei

spre a se incredintia, ca in acésta Ungarie este o populatiune asediata la cele mai importante puncte ale imperiului si spre a-si repetá cuvintele „ein Schatz und wahres Kleinod des Durchlauchtigsten Erzhanses.“ Suntre milioane de români asediati in liniile carpatilor si in vecinatatea unui micu statu român, ce tocmai se urdi. Acest'a nu e unu popor, care pierde, ci unu, care se revesce intrandu in noua fasa de vietinire. Nu se cerea prea multu bunu simtiu politiciu spre a intielege, ca rolulu magiarilor nu este de a instrainá pre români din imperiu de fric'a statului vecinu, ci de a cástigá pre acestu statu pentru interesele imperiului de dragul românilor, ce suntu in imperiu.

Magiarii ne banuescu de idea daco-romanismului. Dá! se voru fi gasindu capete, care viséza la acésta idea, se voru fi gasindu cu atátu mai multu, de óre-ce magiarii mereu ne silescu a ni-o aduce amínte. Dara nisce ómeni, care isi d'au aerulu de a fi „diplomati“, nu trebuiescu sa umble dupa dise, audite si visate. Realisarea acestei idei e topograficesce si etnograficesce preste putintia, si daca magiarii si aru fi datu truda, ei s'aru fi incredintatiu, ca ori-cátu de buni amu fi de gura, nu suntem unu popor, care cauta sa ajunga lun'a cu prajin'a. Intrég'a nóstra viatia este doveda, ca suntem unu popor, care mai bucurosu sufere, decátu sa se incerce a realizá unu lucru, a cărui realisare nu este motivata in stările sociale.

Si apoi sa nu uite magiarii, ca români in tóte vremile s'au alipit cu credintia neconditionata cárta Dinasti'a Hasburgilor. Nu este in viatia loru unu singuru actu, care aru fi fostu indreptat improtiva imperiului. Bine si reu ei au primitu cu deopotriva supunere si iubire. Au fostu asupriti si s'au plansu; nici candu inse in amariciunea loru ei nu au mersu pâna a se redicá cu vorba de ori cu fapt'a contr'a Imperatului. Chiaru astadi, dupa diece ani de administratiune magiara Motiulu, Mocanulu si Crisanulu, supusu cuventului imperatescu, aru nítá frati'a si aru fi gat'a sa apere stritorile Carpatilor contr'a ori-cárui vrajmasiu alu imperatiei. Unu asemenea popor trebe sa fia menagiatu; simtiemntul de credintia, cu care elu se ali-pesce cárta tronu, trebuiá sa fia in taritatu, iéra nu slabitu.

Din adinsu insa magiarii au cautatu sa ne deparzeze de radieinulu nostru firescu si sa faca tronulu partasii de nedreptatile si de jignirile, ce suferemus dela densii; din adinsu au cautatu sa ne infatisieze astfelui, incátu sa nu mai parem vrednici de ocrotire, si din tóte puterile au lucrata spre a ne lipsi de sperantiele intr'unu viotoriu dorit. Numai cu cátia-va ani in urma erá vorba ca Inaltimea Sea Regala si Imperiala, principale ereditariu, sa invietie românesce. Magiarii au mersu in nechibzuintia loru pâna a abusá chiaru si de acést'a intemplare, spre a lovi in aceea, ce este mai săntu in viétia nóstira politica.

Noi scimus inse, ca de acolo de unde ne-a venit uite binele, reulu nu ne pote veni. Sufletele ne suntu ranite, dara scimus ca loviturile din care au urmatu ranele, nu vinu decátu dela acei'a, care totu-déun'a au staruitu sa ne ranescu. Nu suntem de o potriva cu magiarii, care numai atunci suntu credinciosi, cându li-se da, ce pretindu; iér' cându nu li-se pote dá, uita in necumpetulu loru totu, ce e săntu in lume.

Nu de multu erá o vreme, in care magiarii se aflau intr'o stare cam de o potriva cu a nóstira. Si tiemenu minte, cátu de desmatiata si de neloiala erá intrég'a loru atitudine. Si pentru a-i caracterisá in putine

cuvinte, le vomu aduce aminte unu canticu magiaru, de care astadi insi-si se voru rugină si care cu căti-va ani in urma eră celu mai popularu:

„Ezer nyolez száz negyven nyolez,

..... dinye csősz:

Ielasics a huszárja,

Windischgrätz a kutyája.

Laj be hunczut a német,

Hogy a fene enné meg

A tüdejét a máját,

Meg az oldalbordajat!

Asemenea canticce capetele nóstre nu suntu capabile a iscodi. Chiaru limb'a româna nu aru puté suportá asemenea monstruositáti. Si spre a caracterisá politic'a firésca a poporului român, voi pune alaturea cu canticu magiaru singurulu canticu politiciu popularu, pre care 'lu avemu. E traditionalu si astadi mereu canticatu:

N'amu nici pâne, n'amu nici sare,
Tôte le-a dusu darea mare,

Darea mare ce m'apasa,

De sta sufletulu sa-mi iésa.

Vine bireulu cu carulu,

Duce-mi tôte las'amarulu,

Duce-mi siub'a si buhaiulu,

Duce-mi pit'a si malaiulu.

Mi-asuu dá copii la scóla,

Dar' nu i potu cu traist'a góla.

Inaltitate Imperate,

Fa-ne si nöue dreptate!iu.

Amu statu la indoiala sa dicem u vre-o căte-va cuvinte la partea din-taiu a acestui articulu scrisu cu atâta cunoscintia de lucru séu sa le dicem u la sfersitu. Ne-amu decisu pentru cea din urma si asiá amu publicatu articululu de mai susu. Cum-ca articululu indeobste nu sufere multe comentare se pote convinge ori si cine la cea dintaiu cetire. Va observá inse cettoriulu din articulu, cătu se potu amarí spiritele si celor mai cumpati patrioti prin mersulu lucrurilor de adi. Marturismu ca ne vine fórt cu greu cându vedemu ca simtiulu celu bunu se esiléza, asiá dicendu cu forti'a si indignatiunea se cultivéza că prin sistem.

Cu tôte aceste noi cari trebuie sa pastrâmu calimulu in tôte impregiurările tocmai intru tôte nu putemu incuviintá cele dise de dlu autoru alu articulului de mai susu. Nu putemu negá ca magiarii, fia din adinsu, fia din nesciuntia, se pôrta cu noi români că cu nisice vrajmasi, inse românu are o caracteristica nobila, pre carea noi pretendem u sa fia recunoscuta de ori si care alta natuinalitate conlocuitóre si carea românu nu si-o va negá nici odata, — generositatea. In legatura cu acésta si inca in legatura nedespartita este iubirea de patria, pre carea românu ierasi nu si-a negat'o si nu si-va negá nici odata nici chiaru atunci, cându elu este tratatu masteru in patri'a lui. De aceea românu si astadi nu confunda nici patri'a nici statulu ung. ca magiarii cu atât'a mai vertosu, cu cătu astadi in fruntea patriei este regele imperatu, persón'a sacrosanta, la care privesce fia-care românu că la parintele celu comunu alu tuturor filoru patriei. Ei dara nu suntu si nu potu fi nepretini Ungariei că atare si că statu, nici regelui, pre care lu iubescu pentruca imperatulu este si regele. Imperatulu nostru este regele Ungariei cum este ea astadi si asiá cându patri'a ne chiamă la datorintie nu intréba românu, cum e, ci cauta ca e patri'a lui că si a altor'a si 'lu obligá că si pre altii.

Dlu autoru alu articulului de-si distinge mai departe reinfintiarea metropoliei nóstre de reorganisarea ei constitutiunala pune pre césta din urma prea putienu pondu si o innéca in cea dintaiu. Cea dintaiu este adeveratu ca s'au intemplatu inainte de constitutiunea dela 1867; este inse o faptă nenegabila, ca congrusulu natu-

nalu bisericescu in care s'a compusu statutulu nostru organicu s'a intrunitu la 1868 cu autorisarea guvernului constitutiunalu ungurescu si articululu de lege IX din 1868 este unu productu alu legislatiunei unguresci. Dreptatea si adeverulu mai pre susu de tóte si asiá mai pre susu si de simtiemintele nóstre atacate prin alte mesuri, cari intr'unu statu constitutiunalu nu este iertatu a perde sperantia ca nu se voru puté indreptá vre-o data.

Constitutiunea dupa cum este manuita nu ne multiamesce, inse ea că atare este unu ce neatacabila si că atare o vomu stimá totu-déun'a si nu o vomu confundá cu aberatiunile, cari ómeni falibili potu sa le comita. Facem u deosebire intre principiu si aplicare si principiulu trebuie sa-lu sustinem u in sanctitatea lui chiaru si cându acel'a, fâra de a fi atacatu este infatisiatu incătu sa dea ansa la baniueli.

Magarii facu reu ce facu, noi români inse staruimus din tôte puterile că ei sa se intórcă dela carerea pre care au apucat; căci este unu adeveru matematicu, si dlu autoru 'lu accentuá destulu de bine ca magiarii si români suntu avisati unii la altii in presentu si viitoru.

Facem u aceste reflexiuni cu cari ne simtimu datori, articululu nu perde din valórea intrenseca si instruc-tiva. Dareasu Ddieu că sa vedem u in graba ródele lui.

Red.

Varietati.

* * (Remuneratiune si distinctiune). In ministeriu reg. ung. de agricultura, industria si comerciu, la propunerea consistoriului nostru, sprininita si din partea d. inspectoru reg. de scóle A. Bielz, a aflatu de bine a remunerá dintre investitorii nostrii, cari s'au distrinsu in instruirea din pomologia si stupinaria, pre urmatorii cu căte 10 fl.

1. Ioanu Ciuc'a invet. in Nutetu.

2. Andreiu Nanu invet. in Hermannu.

3. Ioanu Banciu, invet. in Danesi; iér' pre urmatorii:

4. Dimitriu Comsia, profesorul institutulu nostru archid. pedago-gico-teologicu.

5. Iosifu Morariu, invetiat. in Feldioara.

6. Iródionu Fratesiu, invet. in Prejmeru si

7. Georgiu Siurariu invet. totu in Prejmeru, i-au distinsu cu decretu de recunoștința.

* * Dlu capitanu c. r. de gendarmeria, Demetru Russu, este la cerere pensiunatu, dandui-se fâra tacsa caracterulu de majoru si adaugen-du-i-se la pensiunea sea normala unu plusude 160 fl. v. a. pe anu.

* * Tergu nou de septamana a incuviintiatu ministeriulu de agricultura, industria si comerciu pen-tru comun'a Ciuci'a din com. Co-jocnei, care se va tiené in fia care Joie.

Sciri telegrafice.

Constantinopole, 30 Decembre. Conferintia a decisu in siedint'a dela 28 l. c. prelungirea armistitiului pâna la 1. Martiu. Pôrta si-a facutu observatiunile sele asupr'a mai multoru propunerii de a le conferintiei, anumitu asupr'a garantiloru. Astadi si mâne ierasi va tiené conferintia siedintia. Este sperantia ca lucrările voru degurge in graba. Ingrigirile s'au imputinatu si e sperantia de o solutiune pacifica.

Constantinopole, 30 Decembre. Ignatief pare a fi aplecatu spre concessiuni. Se dice ca se va recede dela ocupatiune si Turciei si se va lasá unu terminu de proba de siese luni spre executarea constitutiunei.

Flot'a englesa a parasit u portulu Be'ic'a si s'au dusu la Pireu.

Budapest'a, 1 Ianuariu. Cu ocaziea primirei deputatiunei clubului partidei libera-le a accentuatu Tisza ca ingrigirile pentru situatiunea esterna suntu justificate, dara in multe privintie suntu esagerate. Ministrul presiedinte au esprimatu sperantia ca pacea va fi sustinuta si este de convingere ca la bunul si sangel natuinci numai atunci se va face apelu, cându altfelu nu va mai fi cu putintia a apară interesele statului si natuinci pre alta cale. In privintia cestioniilor interne, vorbindu despre cunoscuta tienta a regimului, a accentuatu Tisza moderatiunea dara si firmitatea regimului si speréza ca togn'a in situatiunea esterna va succede a gasi solutiunea in un'a séu in alta forma.

Parisu, 1 Ianuariu. Ministrul presie dinte Simon a declarat la primirea de anulu nou, ca speréza o solutiune pacifica a crisei.

Bucuresti, 1 Ianuariu. In urm'a pro-longirei armistitiului armat'a româna se pune pe picioru de pace.

Constantinopole, 1 Ianuariu. Turcii inca n'au facutu contraproponerile loru in siedinti a conferentie, dela 30 Decembrie, care este a treia. Chaudordy a declarat la propunerile conferintiei nu suntu in opo-sitiune cu autoritatea si intregitatea Turciei. Ignatief a declarat, ca Russa face tôte concesiunile spre a ajunge la o intellegerie si ca aceste in interesulu Turciei de a accepta propunerile puterilor. Diplomati paru a fi aplecati a accepta unele modifica-tiuni facute in detaiu de pôrta, este inca sperant'a intr'o solutiune pacinica.

Budapest'a, 3 Ianuariu. Contraproponerile turcesci suntu de asiá, incătu Ignatief, Werther, Zichy, Chaudordy au dechiarat ca nu potu negotia mai departe cu pôrta. Salisbury a promisu creteniloru sprin-girea pretensiunilor loru. Mobilisarea trupelor românesci se completeaza concediu-re se retragu; Armistitiul se pote anula in totu momentulu.

Vien'a, 2 Ianuariu. „Kölnische Ztg.“ a primitu o telegrama dela Constantinopole din 1 Ianuariu care anuncia urmatorele: contraproponerile turcesci s'au statorit u sambata săr'a. Ele cuprindu executarea legei despre Vilaieturi dela 1 Februaru 1867 in imperiulu osmanicu intregu cu ignorarea propunerilor conferintiei si accentuáza, ca in viitoru tôte legile au lipsa de a fi aprobatu de camerile turcesci.

Constantinopole, 2 Ianuariu. Convorbirile de eri la Ignatief au intaritu concordia delegatilor europei in fat'a refusării concluselor conferintiei din partea Turciei si au adusu lucrulu acolo, incătu s'au gândit la stramutarea conferintiei la Aten'a séu la Spizza.

Invitarea de prenumeratiune

la

„Telegrafulu Romanu“

cu „Foisiór'a“

Cu incepétele anului 1877, se deschide prin acésta prenumeratiune nouă la acésta fóia.

„Telegrafulu Romanu“, va ési de doué ori pe septamana Joi'a si Duminec'a; la fia-care doué semplamani cu adausulu Foisiórei.

Pretiulu abonamentului pre anulu intregu e celu de pâna ací:

Pentru Sabiiu 7 fl. pe $\frac{1}{2}$ de anu 3 fl. 50 xr., pe $\frac{1}{4}$ anu 1 fl. 75 xr. v. a.

Pentru Monarchia austro-unguresca pre anu 8 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu 4 fl. pe $\frac{1}{4}$ anu 2 fl. v. a.

Pentru Romani'a si strai-nate, pe anu 12 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu 6 fl., pe $\frac{1}{4}$ anu 3 fl. v. a.

DD. abonanti suntu rugati a intaridá cu tramiterea prenumeratiuni loru.

Adresele ne rugâmu a se scrie curat, a se pune numai posta ultima, dara nu căte doué poste ul-time, si in locu de epistole de prenumeratiune recomandâmu on. publ. avisurile postali, (Posta-Utal-vány. — Post-Anweisung.) că impreunat cu spese mai putine si că mai sigure pentru inaintarea banilor de prenumeratiune.

Editur'a „Telegrafulu Romanu“ in Sabiu.

Burs'a de Vien'a.

Din 22 Dec 1876. (3 Ian. 1877.)

Metalele 5%	60 95
Imprumutul nationalu 5% (argintu)	66 20
Imprumutul de statu din 1860	111 —
Actioni de banca	817 —
Actioni de creditu	139 —
Obligationi de desdaunare Unguresci	125 25
" " Temisioren	73 25
" " Ardelenesci	71 —
" " Croato-slavone	71 75
London	—
Argintu	114 55
Galbinu	5 98
Napoleonu d'auru (poli)	10 01 $\frac{1}{2}$
Valut'a nouă imperială germâna	65 75

Concursu.

Pentru postulu de medicu in comunele Gy. Varsând si Nagy-Pél (cottulu Aradu) se scrie concursu cu salariu anuale de 500 fi. v. a. 20 cr. de visite, 10 cr. la locuinta medicului, fiindu datoriu respectivulu a tiené si apoteca de mâna.

Dintre competenti cei ce cunoscu si limb'a româna la alegere voru fi preferiti.

Recentii au de a-si tramite re-cursele loru instruite pâna la 29 Ianuariu a. c. st. nou, că terminulu alege-rei, adresate antistieei subscrise.

Datu in Gy. Varsând 1 Ian. 1877.

(1-3) Antistiea comunala.

EDICTU.

Bucur'a nascuta Davidu Leuca, maritata dupa Ioanu Nicolau Popu, din Berivoii-mari, comitatulu Fagarasiului; carea de mai multu tempu au parasit u pre numitulu ei barbatu, si astadi nu se scie locul astrelui ei; se citéza a se infasisá la subsemnatul foru matrimonialu in terminu de nuu anu, căci la din contra procesulu di-vorialu intentatu asupr'a ei se va pertractá, si decide si in absentia ei.

Fagarasiu, 1 Octobre 1876.

Scaunulu protop. gr. or. alu tractului Fagarasiului L.

Petru Popescu, protopopu.

Doi individi, români, unul ca-satoritu, altul necasatoritu, cu purtări fóte bune si bine eualificati, provediti cu atestate conformu art. de lege XVIII din 1871 si cunoscu bine tôte trei limbile usitate in patria; voiesc a se aplicá că notarii cer-cuali, promitindu ca voru fi spre multamirea comunelor respective: Déca se cere, depunu cautiune pâna la 3000 fl. fia-care. Adres'a: Ioanu Comsia post rest. Alb'a Iuli'a (Karlsburg). (1-1)

Din caus'a SS. serbatori a ie Nascerei Dului nostru Iisus Christosu Nr. urmatoriu va aparea Joi in 30 Decembre.